

**Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

Юань Янь

УДК: 378+78+371.13

**МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ З МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ**

13.00.02 – теорія і методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Демидова Марина Григорівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», факультет музичної та хореографічної освіти, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лабунець Віктор Миколайович,
Камянець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, декан педагогічного факультету;

кандидат педагогічних наук, доцент
Парфентьєва Ірина Петрівна
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, доцент кафедри музичного мистецтва.

Захист відбудеться «14» вересня 2016 року о 16 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «12» серпня 2016 р.

**Вчений секретар
Спеціалізованої вченої ради**

Л.І.Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Модернізація освіти України і Китаю в умовах її адаптації до вимог європейської освітньої системи потребує змін у характері, структурі та умовах здійснення підготовки фахівців. З огляду на це перед педагогічними навчальними закладами постають завдання підвищення рівня практичної підготовки майбутнього вчителя, який повинен уміти не тільки оперувати засвоєними знаннями, а й легко адаптуватися до різних педагогічних ситуацій, активно культивувати в собі творчий потенціал і професійну майстерність. Опанування прогресивних форм пізнавальної діяльності передбачає заміну моделі навчання з оперування засвоєними знаннями на модель, що зумовлює творчий розвиток студентів і вдосконалення вмінь самореалізовувати та самоорганізовувати власну навчальну діяльність. Більшою мірою це стосується підготовки студентів за гуманітарним фахом, зокрема вчителів музики.

Важливою складовою процесу реформування вищої освіти в рамках підготовки сучасного вчителя музики є педагогічна практика. Специфіка практичної діяльності студентів, у порівнянні з навчально-пізнавальною роботою, проявляється в можливості ідентифікації її з майбутньою діяльністю вчителя, реалізації індивідуально-творчого підходу в процесі самопідготовки, що дає їм змогу раціонально планувати самоосвітню діяльність, успішно опрацьовувати, класифікувати, порівнювати та узагальнювати художньо-освітню інформацію, самостійно розучувати та інтерпретувати музичні твори.

У контексті означеної проблеми вченими досліджувалися питання: підготовки сучасного вчителя до педагогічної і творчої діяльності (О.Абдулліна, Ш.Амонашвілі, С.Архангельський, Ф.Гоноблін, В.Загвязинський, В.Кан-Калік, Ю.Кулюткін, Лі Дзюнь, А.Маркова, А.Мудрик, П.Решетников, В.Сластьонін, Чжао Сяошень та ін.); сутності педагогічної практики як цілісного процесу (О.Гребенюк, Т.Гребенюк, Е.Долгань, Л.Загрекова, Л.Кільянова); методики підготовки студентів до інноваційного стилю навчальної діяльності (Н.Калиннікова, Н.Самсонова); виявлення потреб сучасної школи (О.Глузман, Н.Дем'яненко, М.Євтух, Л.Задорожня, С.Золотухіна, Є.Князева, М.Левченко, В.Луговий, В.Майборода, Р.Куліш, Л.Хомич, М.Ярмаченко); складу практичної підготовки вчителя (Г.Балл, О.Алексюк, В.Андрущенко, В.Безпалько, В.Галузинський та ін.), що дає підстави визнавати необхідність виховання майбутнього вчителя, який поєднує глибокі фундаментальні теоретичні знання та практичну підготовку.

Однак педагогічний і змістовно-методичний аспекти формування вмінь самопідготовки до педагогічної практики майбутніх учителів музики все-таки залишаються недостатньо дослідженими як в Україні, так і в Китаї. Разом з тим, аспекти практичної підготовки майбутніх учителів музики більшою мірою спрямовані на засвоєння теоретичної інформації, а не на практико-орієнтовану

підготовку на основі продуктивних технологій. Важливість та актуальність означеної проблеми підсилює ряд *суперечностей*:

– *соціально-практичного характеру*: між масово-репродуктивним характером підготовки вчителя музики у вищих навчальних закладах та необхідністю в підготовці фахівця, який володіє прийомами прогнозування, моделювання, конструювання нових художньо-інформаційних процесів в умовах продуктивної мистецької освіти;

– *соціально-педагогічного характеру*: спричинені відсутністю інтеграції між методиками формування вмінь організації студентами самопідготовки до педагогічної практики в процесі музичного навчання в країнах Азії та Європи;

– *науково-педагогічного характеру*: між сформованою структурою художньо-педагогічного процесу на музично-педагогічних факультетах, яка зорієнтована на засвоєння теоретичної інформації та опанування музичних творів, і потребою суспільства у вчителі, який наділений творчою активністю, самостійністю та готовий до пошуку вирішень художньо-педагогічних завдань;

– *науково-методичного характеру*: зумовлені зростанням вимог суспільства до підготовки майбутніх учителів музики на розвиток різних видів самостійної роботи в процесі самопідготовки до педагогічної практики, і недостатністю науково-методичного забезпечення цього процесу.

Означені протиріччя, педагогічна значущість проблеми організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики, а також недостатній рівень її теоретичної та методичної розробки зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – *«Методика організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва та хореографії інституту мистецтв Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» і здійснене в межах проблеми «Методологічні та методичні основи модернізації фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін».

Тема затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 9 від 25.04.2013 р.).

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики.

Об'єкт дослідження – процес самопідготовки студентів до педагогічної практики в процесі музичного навчання в педагогічних університетах.

Предмет дослідження – методика формування в майбутніх учителів музики вмінь організації самопідготовки до педагогічної практики.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Здійснити ретроспективний аналіз проблеми організації самопідготовки студентів у проекції розвитку системи вищої педагогічної освіти.

2. Розкрити сутність процесу організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики в педагогічних університетах.

3. Обґрунтувати педагогічні умови та методи формування вмінь організації самопідготовки студентів-музикантів до педагогічної практики.

4. Визначити критерії сформованості вмінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики.

5. Розробити та експериментально перевірити доцільність запропонованої методики формування в майбутніх учителів музики умінь організації самопідготовки до педагогічної практики.

Методи дослідження. Для реалізації мети й виконання поставлених завдань дослідження використано комплекс методів:

➤ *теоретичних* – аналіз і синтез, абстрагування й конкретизація, індукція та дедукція, порівняння, узагальнення, класифікація, аналогія, моделювання, що були застосовані для визначення понятійного апарата дослідження та з метою розробки методичної моделі формування в майбутніх учителів музики вмінь організації самопідготовки до педагогічної практики;

➤ *емпіричних* – аналіз педагогічної документації та оцінка продуктів навчальної діяльності, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, педагогічне спостереження, опитування, бесіди, педагогічний експеримент;

➤ *математичної статистики*, що довели вірогідність результатів експериментальної перевірки розробленої методики формування умінь організації самопідготовки до практичної діяльності в студентів педагогічних університетів.

Теоретико-методологічна основа дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені проблемам підготовки сучасного вчителя до професійно-педагогічної і творчої діяльності (О.Абдулліна, Ш.Амонашвілі, С.Архангельський, Ф.Гоноблін, В.Загвязинський, В.Кан-Калік, Н.Кузьміна, Ю.Кулюткін, Ю.Львова, А.Маркова, А.Мудрик, П.Решетников, В.Сериков, В.Сластьонін, А.Щербаков та інші); формування готовності студентів до інноваційного стилю своєї навчальної діяльності (О.Гребенюк, Т.Гребенюк, Л.Грєшних, Б.Десятников, Л.Загрекова, Н.Калінникова, Л.Кильянова, В.Ніколіна, Н.Самсонова та інші); підготовки майбутніх учителів до практичної діяльності в галузі мистецької освіти (В.Антонюк, А.Болгарський, В.Дряпіка, О.Дем'янчук, Т.Завадська, Л.Коваль, А.Козир, В.Лабунець, Т.Люріна, Л.Масол, Н.Миропольська, В.Орлов, Г.Падалка, І.Парфентьева, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Реброва, Л.Хлебникова, О.Щолокова, В.Шульгіна, та ін.); соціокультурного, національного, художньо-естетичного потенціалу музичної педагогіки (Ван Бін, Вей Лімін, Лінь Є, Мен Мен, Іньюань, Се Фан, У Іфан, Цзнь Нань, Чжан Яньфен, Ши Цзюнь-бо, Шугуан та інші).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

- розроблено методику розвитку умінь самопідготовки студентів до педагогічної практики в процесі музичного навчання в педагогічних університетах на основі практико-орієнтованого підходу до навчання;

- уведено до наукового обігу поняття «організація самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики», визначено його сутність і компонентну структуру;

- розроблено критерії розвиненості умінь організації самопідготовки студентів до педагогічної практики у процесі музичного навчання.

Уточнено сутність понять «самопідготовка», «самостійна робота», «практико-орієнтований підхід», «соціально значущі компетенції» в контексті досліджуваної проблеми.

Удосконалено методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Подальшого розвитку набули: питання реалізації індивідуального підходу до навчання студентів у вишах, залучення студентів до виконання різних видів самостійної навчальної діяльності, а також до діалогічної взаємодії у процесі практичної діяльності.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його матеріалів та висновків у розробці навчальних і методичних посібників, навчальних програм, методичних вказівок, рекомендацій з питань організації самопідготовки студентів-музикантів до педагогічної практики у вищих мистецько-педагогічних закладах освіти. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні спецкурсу «Основи організації самопідготовки до педагогічної практики у майбутніх учителів музики», спрямованого на подолання труднощів, зумовлених процесом взаємодії з умовами нового художньо-педагогічного середовища вищого педагогічного навчального закладу, що виникають у студентів під час педагогічної практики.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення, висновки і результати дослідження доповідались на *міжнародних* науково-практичних конференціях: на III Міжнародній науковій конференції «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції» (Суми, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Художня культура і освіта: традиції, сучасність, перспективи» (Мелітополь, 2013), Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики 21 століття» (Київ, 2014); Міжнародній практичній конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства». (Одеса 2012); на *всеукраїнській* науково-практичній конференції «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014); на засіданнях і методичних семінарах кафедри музичного мистецтва та хореографії Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (2013 – 2016 рр.).

Результати дослідження *впроваджено* в навчально-виховний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (довідка № 753/18 від 22.04.2016 р.), Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка № 07-10/777 від 26.04.2016 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17-15/1258 від 27.04.2016 р.).

Публікації. Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлено у 8 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, з них 5 – у фахових наукових виданнях, та одна – у зарубіжному виданні.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 191 найменувань (з них 18 іноземними мовами). Загальний обсяг тексту дисертації – 247 сторінок, з них 172 – основного тексту. Робота містить 45 таблиці, 21 рисунок, що разом з додатками становить 55 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, розкрито його теоретико-методологічну основу, висвітлено наукову новизну та практичне значення, схарактеризовано методи дослідження, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

У першому розділі – *«Психолого-педагогічні передумови удосконалення самопідготовки майбутніх учителів музики в процесі педагогічної практики»* здійснено ретроспективний та порівняльний аналіз практичної та навчально-пізнавальної діяльності студентів, розглянуто стан сучасної організації педагогічної практики в умовах педагогічного вищого навчального закладу, зокрема, як в Україні, так і в країнах далекого зарубіжжя.

Історичний екскурс дає підстави стверджувати про існування спільних рис щодо організації та проведення педагогічної практики в Україні та в країнах ближнього і далекого зарубіжжя, а саме: практика є обов'язковою (в деяких країнах пріоритетною) частиною освітнього процесу у вишах; основна частина педагогічної практики в навчальному процесі проводиться на завершальному етапі навчання; вона містить пропедевтичні елементи – відвідування уроків і частково самостійне їх проведення. Серед відмінностей позначено: обсяг виділених годин; ступінь самостійності студентів у процесі підготовки до педагогічної практики та її проведення; ставлення до роботи студентів у контексті ініціації творчості; міра використання сучасних підходів у процесі педагогічної діяльності.

На основі аналізу наукової літератури, історичного та педагогічного досвіду визначено: методика підготовки майбутніх учителів музики до проведення педагогічної практики в Україні впродовж попереднього століття характеризувалася певною етапністю, що зумовлювало акцентування уваги на певних складових уроку музики (хоровий спів, слухання музики, музична грамота тощо).

Спостереження й аналіз стану педагогічної практики в Китаї дозволили дійти висновку, що існуюча концепція педагогічної освіти й система підготовки вчителя у вишах Китаю відстає від розвитку сучасного суспільства, спостерігається відсутність гнучкості в системі навчання студентів: нехтування використанням інноваційних форм навчання в практиці підготовки вчителя, копіювання не актуальних європейських методик, небажання виходити за рамки традиційного призводить до ігнорування психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів музики.

Основні недоліки діяльності майбутніх учителів музики України й Китаю в процесі проходження педагогічної практики пов'язані з таким: зосередження уваги на репрезентацію майбутніми фахівцями окремих виконавських умінь, неузгодженість теоретичних знань і вмінь студентів з їх практичним використанням; відсутність зв'язку загально-педагогічних і фахових дисциплін; нерозуміння необхідності переоцінки й координації своєї практичної діяльності; побоювання емоційної відкритості; невміння ускладнювати або спрощувати зміст художньо-освітнього матеріалу, невміння налаштувати учнів на образно-емоційне сприйняття музичного матеріалу.

У контексті дотичних категорій («практико-орієнтоване навчання», «вибір», «мотивація», «рефлексія», «саморегуляція», «самосвідомість», «самодетермінація», «самокоректування») висвітлено сутність самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики як *превентивної роботи студентів щодо забезпечення організації та успішності музично-художньої взаємодії з учнями в процесі педагогічної практики, що виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.*

У **другому розділі** – «*Методичні аспекти організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики*» – проаналізовано зміст самопідготовки студентів до практичної діяльності; змодельовано методику формування умінь організації самопідготовки як механізму удосконалення практичної діяльності майбутніх учителів музики.

Розкриття структури вмінь самопідготовки студентів до педагогічної практики здійснено на розроблених у педагогіці наукових підходах. Серед найзначніших науково-теоретичних підходів у дослідженні виокремлено: акмеологічний, синергетичний, системний.

Обґрунтовано **принципи** формування вмінь організації студентами самопідготовки до педагогічної практики, серед яких: *принцип варіативності*, який забезпечує право вчителя на самостійність у виборі навчальної літератури, форм і методів роботи, ступінь їх адаптації в навчальному процесі; *абілітації*,

що визначає підлаштування вчителя до реальної даності (інтересів, здібностей, досвіду, емоційного стану, вікових особливостей учнів), *численності уявлень* відносно системи інформаційних моделей уроку. Ключовим положенням у процесі експериментальної роботи було обрано *принцип опори на загальні закономірності функціонування музичного мистецтва і музично-педагогічної діяльності*, який спрямовує на збагачення емоційного та естетичного досвіду учнів під час сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва.

На основі аналізу навчальної діяльності та дослідження особливостей професійних і суспільних вимог до сучасного вчителя музики окреслено *структуру* вмінь самопідготовки студентів до педагогічної практики, яка складається з чотирьох компонентів: *полімотиваційний, метакогнітивний, прогностичний, інтердіяльнісний*.

Полімотиваційний компонент у контексті самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики поєднує сукупність факторів, що стимулюють уміння студентів як до вчинення власної творчої діяльності, так і в контексті умінь щодо спонукання учнів до опанування художньою інформацією в процесі музичних занять. У контексті категорії полімотиваційних умінь виділено: наявність певної позиції вчителя щодо теми предмета обговорення та вміння втримуватися в рамках цієї позиції; бажання доступно й цікаво викладати свої думки; не налаштовуватися на ситуацію «ідеальне сприйняття»; уміння робити акцент не на поведінці чи успішності учнів, а на вирішенні певного завдання уроку; бажання залучати до роботи всіх учнів, а не лише тих, хто проявляє інтерес.

Метакогнітивний компонент самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики визначено як систему варіативної множини навичок і вмінь (планування, моніторинг та регулювання), зумовлених художньо-музичним змістом уроку, досвідом сприйняття та віковими особливостями учнівського контингенту.

Прогностичний компонент пов'язаний з частиною суджень учителя про майбутнє сприйняття учнями інформації на уроці, ступінь їхнього інтересу, захопленості, розуміння музично-художньої інформації, динаміки проведення діалогу.

Інтердіяльнісний компонент розглядаємо в контексті діяльності студента-практиканта, яка спрямована на розкриття художнього образу, музичного твору або інформації перед учнівською аудиторією.

Таким чином, здійснений системний аналіз дефініції «самопідготовка» з позиції педагогіки, психології, мистецтвознавства та визначення специфічних характеристик структурних компонентів досліджуваного явища стали основою розробки методичного забезпечення формування даного феномена в майбутніх учителів музики.

У розділі визначено, що основними *педагогічними умовами* організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики є:

- забезпечення ціннісно-пошукової спрямованості майбутнього вчителя музики на вирішення педагогічного завдання та створення активно зацікавленої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу;

- введення до процесу самопідготовки студентів метакогнітивних освітніх технологій з метою вдосконалення їх інтелектуальних умінь і підсилення рефлексивних механізмів музично-освітньої діяльності;

- актуалізація знань, досвіду минулого, спонукання до оцінки реальної ситуації та залучення до проектування варіативності власних дій на позитивну динаміку розвитку педагогічної ситуації.

Розроблена методика формування вмінь самопідготовки студентів до педагогічної практики в процесі музичного навчання передбачає три **етапи**: *підготовчий, інтеріоризаційний, екстеріоризаційний*.

Перший етап (підготовчий) розроблено на основі теорії мотивації й вибору (К.Абульханова-Славська, В.Ванников, Д.Леонтьєв, С.Рубінштейн); визначення структурних компонентів мотивації (Б.Додонов, Е.Пльїн, А.Леонтьєв, В.М'ясищев, Д.Узнадзе та ін.); психологічних механізмів мотивації (І.Алтуніна, В.Вілюнас та ін.); визначення місця потреб, емоцій, почуттів у процесі формування мотивації особистості (І.Джидар'ян, В.Магун та ін.); формування та розвитку мотивації різних видів діяльності (І.Медадзе, В.Ковальов, А.Леонтьєв); мотивації самостійної роботи (І.Зимня, Л.В'яткін, Б.Єсипов, П.Підкасистий, І.Подластий, І.Унт та ін.), а також результатів досліджень у галузі підготовки вчителів музики (Е.Абдуллін, О.Апраксіна, Б.Асаф'єв, Е.Квятковський, І.Немикіна, Л.Рапацька, Б.Целковников, Б.Яворський).

На першому етапі передбачалася реалізація *педагогічної умови* «забезпечення ціннісно-пошукової спрямованості майбутнього вчителя музики на вирішення педагогічного завдання та створення активно зацікавленої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу» шляхом використання в навчальному процесі таких педагогічних *методів*: ситуативно-діяльнісної орієнтації; емоційного стимулювання художньо-освітньої діяльності; емоційно-морального інтересу; створення ситуацій пізнавальної дискусії.

Методичним підґрунтям **другого (інтеріоризаційного) етапу** формування умінь організації процесу самопідготовки майбутніх учителів до педагогічної практики стали положення про складові метапізнання (Б. Величковський, М.Тригор'єва, Z.Rasekh, R.Ranjbaru, Дж.Флейвелл); теорія розуміння в процесі навчання (Т.Борзова, В.Взнаков, В.Вінченко, А.Брудний, Е.Сапогова, А.Славська, А.Вербицький, А.Закірова, Ю.Сенько, М.Бершадський).

Другий етап обумовлений впровадженням *педагогічної умови* «введення до процесу самопідготовки студентів метакогнітивних освітніх технологій з метою вдосконалення їхніх інтелектуальних умінь і підсилення рефлексивних механізмів музично-освітньої діяльності». Вказана умова забезпечувала впровадження в навчальний процес таких *методів*: синектики, різнобічного інформаційного оперування, адаптації наукових знань.

Методико-теоретичною підставою розробки *третього (екстеріоризаційного) етапу* педагогічної роботи стали висновки досліджень психічної регуляції, розроблені в працях К.Абульханової-Славської, Л.Вілюнаса, О.Дашкевича, В.Іванникова, В.Каліна, В.Селиванова; теорія прогностичної компетентності майбутнього вчителя (О.Анісімова, В.Борисенкова, П.Воловика, Т.Пльїної, А.Клименюка, В.Краєвського, Н.Нікандрова, З.Малькової, Н.Монахова, М.Скаткіна, Г.Філонова); етапи процесів прогнозування (Е.Костяшкіна, В.Кутьєва, С.Шапоринський, Т.Шахова).

Реалізація на цьому етапі *педагогічної умови* «актуалізація знань, досвіду минулого, спонукання до оцінки реальної ситуації та залучення до проектування варіативності власних дій на позитивну динаміку розвитку педагогічної ситуації» забезпечувалась низкою *методів*, серед яких: метод вишукуваного та нормативного прогнозування; екстраполяції, інтерполяції.

Реалізація педагогічних умов забезпечувалась послідовним використанням у навчальному процесі ряду методичних *прийомів*, до яких віднесено: прийом мотиваційної інтриги, «пояснення для себе», прийом підтримки (метакогнітивних «лісів»), рефлексивних питань.

Змодельована методика формування вмінь самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики представлена схематично (*рис. 1*).

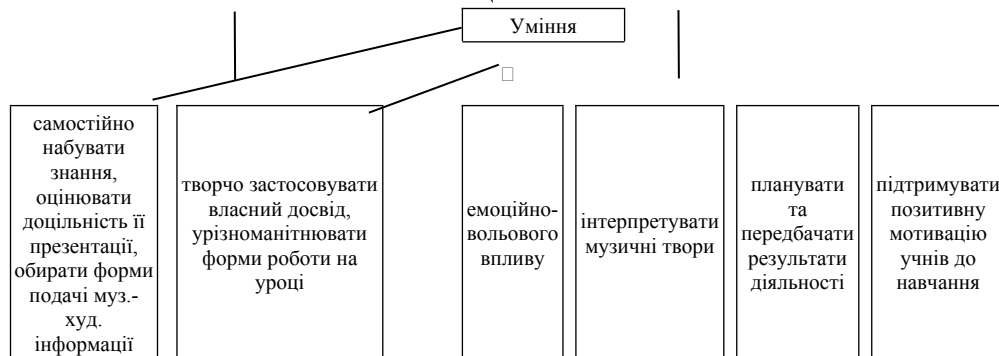
У *третьому* розділі – «Дослідно-експериментальна робота з розвитку вмінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики» – наведено результати констатувального експерименту, висвітлено методику формування вмінь організації самопідготовки студентів педагогічних ВНЗ до педагогічної практики, викладено зміст формувального експерименту, проаналізовано отримані результати, доведено їх статистичну достовірність та можливість застосування розробленої методики формування досліджуваного феномена в навчальному процесі вищих закладів педагогічної освіти України та Китаю.

Виходячи зі структури досліджуваного феномена, розроблено й науково обґрунтовано *критерії та показники* сформованості умінь самопідготовки до педагогічної практики студентів вищих навчальних закладів, а саме: *художньо-мотиваційний; інтеграційно-когнітивний; аналітично-інтерполяційний; когерентно-комунікативний*.

Художньо-мотиваційний критерій спрямовано на виявлення в студентів рівня мотивації в процесі самопідготовки до педагогічної практики, а також рівня сформованості вмінь проектувати мотивацію до музичного навчання в учнів у процесі навчальної діяльності. Цей критерій включав такі *показники*: рівень залучення або відчуженості в самостійну художньо-творчу діяльність; рівень сформованості вмінь створювати позитивну мотивацію в учнів у процесі практичної діяльності; рівень цілеспрямованості на самостійне досягнення результату вирішення конкретного завдання.

Мета: формування умінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики.

МОТИВАЦІЙНИЙ БЛОК

ЗМІСТОВИЙ БЛОК

Принципи:	численності уявлень інформаційних моделей уроку; синектики; опора на загальні закономірності функціонування муз. мистецтва та муз-педагогічної діяльності
Компоненти:	полімотиваційний
	метакогнітивний
	прогностичний
	інтердіяльній

Умови

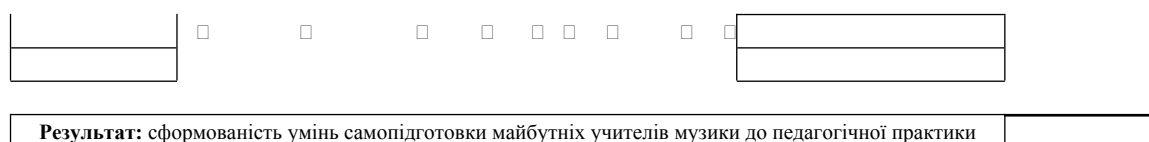
забезпечення ціннісно-пошукової спрямованості на вирішення педагогічного	уведення метакогнітивних освітніх технологій	актуалізація знань, досвіду, залучення до проектування варіативності
--	--	--

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ БЛОК

Етапи	Форми	Методи
підготовчий інтеріоризаційний екстеріоризаційний	спецкурс «Основи організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики», групові дисципліни «Теорія та методика музичного навчання», практичні заняття «Пропедевтична практика», «Виробнича практика»	емоційного стимулювання, абілітації, інтерполяції, екстраполяції, ситуативно-діяльній орієнтації, створення ситуацій пізнавальної дискусії, адаптації наукових знань;

РЕЗУЛЬТАТИВНО-МОНІТОРИНГОВИЙ БЛОК

Рівні	Критерії
репродуктивний пошуковий творчий	художньо - мотиваційний інтеграційно - когнітивний аналітично - інтерполяційний когерентно - комунікативний

Результат: сформованість умінь самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики

Рис.1 Методична модель формування умінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики

Інтеграційно-когнітивний критерій визначає кількісний і якісний рівень теоретичних та практичних знань і вмінь, що сприяють успішності процесу самопідготовки. До інтеграційно-когнітивного критерію віднесено такі *показники*: вміння планувати процес самопідготовки з урахуванням суб'єктивного досвіду; рівень розуміння й усвідомлення інформації, що використовується студентом у процесі самопідготовки; рівень сформованості екстраполяційних умінь (використання інформації в різних контекстах).

Аналітично-інтерполяційний критерій відображає сформованість у студентів умінь і навичок, що забезпечують упереджувальне відображення процесу реалізації художньо-освітньої діяльності та характеризується такими показниками: вміння враховувати особливості досвіду та інтересів учнів; уміння упереджувати реакцію учнів на можливі педагогічні ситуації; адекватна оцінка власних можливостей та доцільне їх використання.

Когерентно-комунікативний критерій визначає здатність студентів до створення змістового взаємозв'язку з учнями на рівні розуміння та творчої самореалізації. Він характеризується такими *показниками*: міра психоемоційного комфорту в ситуаціях непередбаченості або ресурсного стану; рівень сформованості психофізичного, сенсорно-перцептивного та волевого елементів, які забезпечують відображення й сприйняття дій учнів та можливість керувати процесом навчання; ступінь урахування зворотного зв'язку в процесі педагогічного спілкування з учнями.

Означений критеріальний апарат було взято за основу діагностування стану сформованості досліджуваного феномена в студентів у процесі констатувального експерименту та визначення **рівнів** сформованості умінь організації та проведення самопідготовки студентів до педагогічної практики: репродуктивний, пошуковий та творчий.

Репродуктивний (низький) рівень сформованості умінь організації та проведення студентами самопідготовки до педагогічної практики передбачає наявність у студентів нестійкого інтересу до різних форм самостійної роботи, локальний характер знань, виконання самостійних завдань за зразком.

Пошуковий (середній) рівень визначається прагненням студента самостійно ставити перед собою мету, самостійно вивчати першоджерела та добирати музично-ілюстративний матеріал до теми уроку, наявністю умінь перебудовувати рішення згідно з новоствореною педагогічною ситуацією, планувати та організовувати власну навчальну роботу.

Творчий (високий) рівень характеризується наявністю особистісно-значущої мотивації студента, що пов'язана з реалізацією його власних ідеалів і життєвих планів; стійкими, цілеспрямованими, систематичними діями в процесі самопідготовки, можливістю аналізувати проблемні ситуації, прогнозувати, обирати методи їх вирішення в процесі пошуку нової інформації.

В ході констатувального експерименту, під час діагностування стану сформованості у студентів умінь організації самопідготовки до педагогічної практики, застосовувалися такі методи: анкетування, педагогічне

спостереження, опитування, діагностичні та творчі завдання, експертні оцінки, метод компетентних суддів.

За даними констатувального дослідження було з'ясовано, що більшість четвертокурсників не мають чітких уявлень про зміст майбутньої професії та його педагогічного спрямування, що дозволяє спрогнозувати появу в процесі самопідготовки студентів до педагогічної практики неузгодженості між їх власними цілями й завданнями художньо-педагогічного середовища.

Було визначено, що згідно з *художньо-мотиваційним критерієм* більшість студентів, здобуваючи освіту у вищому навчальному закладі, мотивовані не на практичну діяльність, а на якісне виконання окремо взятих виконавських дій або на демонстрацію теоретичної інформації з окремих музично-спеціальних дисциплін.

Діагностика сформованості вмінь самопідготовки до педагогічної практики за *інтеграційно-когнітивним* критерієм самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики виявила ряд основних недоліків, до яких було віднесено: невміння окреслити основну ідею уроку; невміння вибрати головне, невміння перетворювати й адаптувати текст до можливостей сприйняття його слухацькою аудиторією; відсутність навичок використання вивченого з метою оволодіння новим; складнощі щодо відбору та конструювання текстових та музичних блоків.

Результати аналізу дослідно-експериментальної роботи за *аналітично-інтерполяційним критерієм* засвідчили, що основними недоліками самопідготовки студентів до педагогічної практики є: невміння передбачити динаміку розвитку ситуації на уроці; недостатня компетентність в організації процесу реалізації ідеї уроку з урахуванням складання розгорнутого плану.

Результати виявлення рівня розвитку вмінь організації самопідготовки студентів до педагогічної практики за показниками *когерентно-комунікативного* критерію дали можливість стверджувати, що більшість студентів не вміють керувати психоемоційним станом у ситуаціях непередбаченості, не враховують зворотний зв'язок у процесі педагогічного спілкування з учнями. Узагальнені результати констатувального експерименту засвідчили недостатній рівень сформованості вмінь організації студентами самопідготовки до педагогічної практики в процесі музичного навчання, а відтак – необхідність розробки та впровадження у навчальний процес методики формування дослідницького феномена.

Упровадження експериментальної методики формування умінь самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики здійснювалося у процесі формувального експерименту в три етапи (підготовчий, інтеріоризаційний, екстеріоризаційний).

Перший етап (підготовчий) пов'язаний із формуванням у студентів уявлень про сутність самопідготовки, оцінку власного інформаційного контексту, способів взаємодії з учнями, певних тематичних установок, становлення художньої інформаційної ідеї уроку.

На цьому етапі робота спрямовувалась на інтенсифікацію *полімотиваційного компонента* й передбачала як формування в студентів власної позитивної мотивації до самопідготовки в процесі педагогічної практики, так і проектування способів підвищення мотивації до музичного навчання учнів у процесі навчальної діяльності.

Більш ефективними на цьому етапі виявились такі *методи*: емоційного стимулювання художньо-освітньої діяльності; емоційно-морального інтересу; створення ситуацій пізнавальної дискусії.

Проведенню ефективної педагогічної роботи сприяло залучення студентів до таких дій: самостійна художньо-творча діяльність; осмислення та оцінювання інформаційного контексту щодо створення позитивної мотивації в учнів; цілеспрямованість на самостійне досягнення результату вирішення конкретного завдання.

Другий (інтеріоризаційний) етап формувального експерименту був спрямований на забезпечення функціонування *метакогнітивного компонента* організації процесу самопідготовки майбутніх учителів до педагогічної практики.

Інтеріоризаційний етап передбачав: самостійний пошук інформаційної моделі уроку та засобів вербально-інтерпретаційної реалізації змістовного аспекту на основі окреслення викладачем напрямку інформаційного пошуку; висунення музично-художніх конструктивних ідей у рамках теми уроку; аналіз доцільності використання інформаційного та музичного забезпечення в рамках заданої теми уроку; групування матеріалу та його інтегрування; відбір найбільш оригінальних ідей чи варіантів художньо-ілюстративної презентації теми уроку; встановлення асоціативних та цілеспрямованих зв'язків між інформаційними повідомленнями; складання загальної схеми складових завдань уроку; осмислення варіантів презентації музичного матеріалу з урахуванням власних можливостей.

Специфічні особливості інтеріоризаційного етапу полягають не стільки в спрямуванні роботи на формування умінь студентів опановувати окремі знання, скільки на цілісну систему знань і вмінь, орієнтованих на потреби сучасної загальноосвітньої школи. Цьому сприяло використання *методів*: синектики, різнобічного інформаційного оперування, адаптації наукових знань.

Метою **третього (екстеріоризаційного) етапу** було спрямування на перетворення низки внутрішніх структур особистості, що склалися на етапі інтеріоризації, у зовнішню структуру, яка проявляється в конкретному макеті уроку, а також на обранні технічних прийомів та їх реалізації.

Екстеріоризаційний етап формувального експерименту був спрямований на забезпечення функціонування *прогностичного та інтердіяльнісного компонентів* структури умінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики.

Більш результативним на цьому етапі було використання *методів*: вишукуваного та нормативного прогнозування; екстраполяції, інтерполяції.

На цьому етапі ми зосередили увагу на: мисленнєвому конструюванні як загального плану, так і деяких фрагментів уроку; визначенні траєкторії результатів майбутньої реалізації макету уроку; проектуванні реалізації творчого задуму педагогічної взаємодії; поведінковій імпровізації; обґрунтуванні оптимальних форм та варіантів ефективної взаємодії; оволодінні різними способами педагогічної режисури; переконливості виконання музичних творів.

На всіх етапах формувального експерименту було використано три педагогічні *умови*: забезпечення ціннісно-пошукової спрямованості майбутнього вчителя музики на вирішення педагогічного завдання та створення активно зацікавленої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу; введення до процесу самопідготовки студентів метакогнітивних освітніх технологій з метою вдосконалення їх інтелектуальних вмінь і підсилення рефлексивних механізмів музично-освітньої діяльності; актуалізація знань, досвіду минулого, спонукання до оцінки реальної ситуації та залучення до проектування варіативності власних дій на позитивну динаміку розвитку педагогічної ситуації. Деякі з них були використані в процесі експерименту паралельно та реалізовані в таких формах роботи, як лекційні, практичні та практично-групові заняття в процесі вивчення спецкурсу «Основи формування умінь організації самопідготовки до педагогічної практики в майбутніх учителів музики».

За результатами контрольного діагностування було зроблено висновки, що впровадження розробленої експериментальної методики сприяло позитивним зрушенням у формуванні організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики за кожним критерієм, що позначилося на загальному підвищенні рівня розвиненості досліджуваного феномена у студентів.

Узагальнені результати дослідно-експериментальної роботи запропоновано в таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка формування вмінь самопідготовки
студентів ЕГ та КГ до педагогічної практики**

Рівні	Констатувальний зріз				Контрольний зріз				Підсумковий зріз			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Пошуковий	3	9,4	3	9,4	4	12,5	8	25,0	6	18,7	12	37,5
Творчий	15	46,8	14	43,8	16	50,0	18	56,3	16	50,0	18	56,3
Репродуктивний	14	43,8	15	46,8	12	37,5	6	18,7	10	31,3	2	6,2

Таким чином, перевірка результативності проведеної дослідно-експериментальної роботи здійснювалася на основі порівняльного аналізу рівнів сформованості умінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики в студентів контрольної та експериментальної груп. Так, після впровадження запропонованої поетапної методики формування означеного феномена високого рівня досягли 25,7% студентів експериментальної групи та 8,6% – контрольної. Середній рівень було виявлено в 14,3 % студентів експериментальної групи та 2,8% – контрольної. Результати підсумкових вимірювань дали змогу виявити позитивну динаміку формування досліджуваного феномена в експериментальній і контрольній групах.

Отримані під час формувальної роботи результати свідчать про ефективність запропонованої методики розвитку умінь організації самопідготовки майбутніх фахівців до педагогічної практики в мистецько-педагогічних вищих навчальних закладах.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретико-методичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання. Проведене дослідження та виконання всіх поставлених завдань дає підстави зробити наступні висновки:

1. Сучасне інформаційне суспільство формує нову систему цінностей, в якій оволодіння знаннями, вміннями і навичками є необхідним, але недостатнім результатом освіти. З огляду на це ставиться завдання оновлення змісту освіти шляхом посилення практичної спрямованості, але при збереженні фундаментальності.

Одним з важливих компонентів процесу реформування вищої освіти в рамках підготовки сучасного вчителя музики є організація та проведення самопідготовки студентів до педагогічної практики.

Аналіз філософської, мистецтвознавської та психолого-педагогічної літератури дав підстави виявити спільні та відмінні риси щодо організації та проведення педагогічної практики в Україні й країнах ближнього та далекого зарубіжжя стосовно: методики підготовки майбутніх учителів музики до проведення педагогічної практики, залученості студентів до роботи у контексті ініціації творчості та використання інноваційних підходів. Особливість практичної діяльності майбутнього вчителя музики полягає в тому, що вона набувається і проявляється в конкретних психолого-педагогічних ситуаціях вирішення завдань музично-просвітницького спрямування. Разом з тим, специфіка педагогічної діяльності не дозволяє «передати» студентам таку компетентність в рамках традиційного навчання у вузі. З огляду на це важливим є оновлення змісту освіти шляхом посилення його практичної

спрямованості на основі самостійної навчальної діяльності при збереженні фундаментальності.

2. У дисертації запропоновано власне трактування самопідготовки майбутнього вчителя музики до педагогічної практики як *превентивної роботи студентів щодо забезпечення організації та успішності музично-художньої взаємодії з учнями в процесі педагогічної практики, що виконується при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі*. Головна ознака самопідготовки проявляється в тому, що студент усвідомлює свої дії та підпорядковує їх меті, яку визначає самостійно.

Розроблено структуру досліджуваного феномена на основі відповідних наукових підходів (акмеологічного, синергетичного, системного), яка складається з чотирьох компонентів: полімотиваційного; метакогнітивного; прогностичного; інтердіяльнісного.

3. Для результативності експериментальної роботи обґрунтовано *педагогічні умови*, що сприяють успішній організації самопідготовки студентів до педагогічної практики в процесі музичного навчання. До них було віднесено: забезпечення ціннісно-пошукової спрямованості майбутнього вчителя музики на вирішення педагогічного завдання та створення активно зацікавленої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу; введення в процес самопідготовки студентів метакогнітивних освітніх технологій з метою вдосконалення їх інтелектуальних умінь і підсилення рефлексивних механізмів музично-освітньої діяльності; актуалізація знань, досвіду минулого, спонукання до оцінки реальної ситуації та залучення до проектування варіативності власних дій на позитивну динаміку розвитку педагогічної ситуації.

На кожному етапі формування вмінь організації самопідготовки студентів до педагогічної практики в процесі музичного навчання (підготовчому, інтеріоризаційному, екстеріоризаційному) було запропоновано *методи педагогічної роботи*: ситуативно-діяльнісної орієнтації; емоційного стимулювання художньо-освітньої діяльності; емоційно-морального інтересу; створення ситуацій пізнавальної дискусії, різнобічного інформаційного оперування, адаптації наукових знань, вишукуваного та нормативного прогнозування; екстраполяції, інтерполяції.

4. Діагностика сформованості вмінь самопідготовки студентів до педагогічної практики забезпечувалася розробленими критеріями у відповідності до структурних компонентів досліджуваного феномена, як-от: *художньо-мотиваційний, інтеграційно-когнітивний, аналітично-інтерполяційний, когерентно- комунікативний*.

5. Експериментальна методика організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання розроблена на основі *принципів*: *варіативності* (забезпечує право вчителя на самостійність у виборі навчальної літератури, форм і методів роботи, ступінь їх адаптації в навчальному процесі); *абілітації* (визначає підлаштування вчителя до реальної даності (інтересів, здібностей, досвіду, емоційного стану, вікових особливостей учнів)), *численності уявлень* відносно системи інформаційних моделей уроку;

опори на загальні закономірності функціонування музичного мистецтва і музично-педагогічної діяльності (спрямовує на збагачення емоційного та естетичного досвіду учнів під час сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва).

Послідовність проведення педагогічної роботи згідно підготовчого, інтеріоризаційного, екстеріоризаційного етапів передбачала формування структурних компонентів організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання. Найбільш ефективними методами формування вмінь організації самопідготовки студентів до педагогічної практики виявлено такі: створення ситуацій пізнавальної дискусії, метод різнобічного інформаційного оперування, метод синектики, екстраполяції та інтерполяції.

6. Отримані дані на всіх етапах дослідження засвідчують, що побудована методика формування вмінь самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики забезпечила розвиток усіх компонентів експериментальної категорії. Результати вимірювань в експериментальній та контрольній групах наприкінці формувального етапу експерименту дали змогу виявити позитивну динаміку формування досліджуваного феномена.

Проведене дослідження засвідчує необхідність подальшого розроблення означеної проблеми щодо: визначення власного суб'єктивного стилю самоорганізації майбутнього вчителя, моніторингової організації підготовки студентів до педагогічної практики тощо.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях автора:

1. Юань Янь. Творча активність як засіб розвитку навичок самопідготовки майбутнього вчителя музики / Юань Янь // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. – № 11-12. – Одеса: ПНПУ, 2014. – С. 163-167.

2. Юань Янь. Сутність практико-орієнтованого підходу у процесі навчання майбутніх учителів музики / Юань Янь // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 143. – Кіровоград, 2016. – С. 230-233.

3. Юань Янь. Методика формування умінь самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики / Юань Янь // Наука і освіта. – Одеса: ПНПУ, 2016. – № 1. – С. 146-152.

4. Юань Янь. Умови самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики / Юань Янь // Актуальні питання мистецької освіти та виховання : Збірник наукових праць. – Вип.1-2 (5-6). – Суми, 2015. – С. 201-211.

5. Юань Янь. Методичне забезпечення самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики / Юань Янь // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені

Кіт Ушинського. – Випуск 2 (109). – (Серія Педагогіка). – Одеса ПНПУ імені Кіт Ушинського, 2016. – С. 93-97.

6. Юань Янь. Творча діяльність як метод організації самопідготовки майбутнього вчителя музики до педагогічної практики / Юань Янь // Наука і освіта. – Одеса ПНПУ, 2016. – № 4. – С. 21-25.

7. Юань Янь. Creative activity as a method of organizing future music teachers' self-preparation for teaching practice / Юань Янь // Наука і освіта. – Одеса ПНПУ, 2016. – № 4. – С. 21-25.

8. Yuan Yan. Retrospective analysis of organization and performance of self-educating activity in the process of teaching /Yuan Yan // Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel The way to integration. – ISSUE № 6. – ISSN 2218-8584. – ARIEL UNIVERSITY, 2015.-447-450.

АНОТАЦІЇ

Юань Янь. Методика організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 - теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2016.

У дисертаційному дослідженні розглянуто проблему формування вмінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики з музичного навчання. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в науковій літературі, у теорії та практиці музично-педагогічної освіти, уточнено зміст поняття «самопідготовка», що трактується як превентивна робота студентів щодо забезпечення організації та успішності музично-художньої взаємодії з учнями в процесі педагогічної практики, що виконується при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Головна ознака самопідготовки проявляється в тому, що студент усвідомлює свої дії та підпорядковує їх меті, яку визначає самостійно.

Визначено компонентну структуру, критерії, показники та рівні сформованості умінь самопідготовки до педагогічної практики у майбутніх учителів музики.

Розроблено та експериментально перевірено методику формування вмінь організації самопідготовки майбутніх учителів музики до педагогічної практики на підготовчому, інтеріоризаційному, екстеріоризаційному етапах експерименту. За результатами проведеного дослідження визначені основні методи реалізації поставленої мети.

Ключові слова: самопідготовка, майбутні вчителі музики, педагогічна практика, поетапна методика.

Юань Янь. Методика организации самоподготовки будущих учителей музыки к педагогической практике по музыкальному обучению.-Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика музыкального обучения. - Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова.- Киев, 2016.

В диссертационном исследовании рассмотрена проблема формирования умений организации самоподготовки будущих учителей музыки к педагогической практике. Исторический экскурс дает основания утверждать о существовании общих черт в организации и проведении педагогической практики в Украине и в странах ближнего и дальнего зарубежья, а именно: практика является обязательным (в некоторых странах приоритетной) частью образовательного процесса в вузах; основная часть педагогической практики в учебном процессе проводится на завершающем этапе обучения..

Среди отличий организации и проведению педагогической практики в Украине и в странах ближнего и дальнего зарубежья обозначено: объем выделенных часов; степень самостоятельности студентов в процессе подготовки к педагогической практике и ее проведении; отношение к работе студентов в контексте инициации творчества; степень использования современных подходов в процессе педагогической деятельности.

Методика подготовки будущих учителей музыки к проведению педагогической практики в Украине в течение предыдущего века характеризовалась определенной этапностью, что приводило к акцентированию внимания на определенных составляющих урока музыки (хоровое пение, слушание музыки, музыкальная грамота и др.).

Анализ педагогической практики в Китае позволили сделать вывод, что существующая концепция педагогического образования и система подготовки учителя в вузах Китая отстает от развития современного общества. Наблюдается отсутствие гибкости в системе обучения студентов, копирование неактуальных европейских методик, нежелание выходить за рамки традиционного ,что, в свою очередь, приводит к игнорированию психолого-педагогической подготовки будущих учителей музыки.

Проанализировано состояние исследуемой проблемы в научной литературе, в теории и практике музыкально-педагогического образования, уточнено содержание понятия «самоподготовка», которое трактуется как превентивная работа студентов по обеспечению организации и успешности музыкально-художественного взаимодействия с учащимися в процессе педагогической практики, выполняется по заданию и при методическом руководстве преподавателя, но без его непосредственного участия. Главный признак самоподготовки проявляется в том, что студент осознает свои действия и подчиняет их цели, которую определяет самостоятельно. Обоснованы педагогические условия, способствующие успешной организации самоподготовки студентов к педагогической практике в процессе музыкального обучения. На каждом этапе экспериментальной работы (подготовительном,

интериоризацийном, екстериоризацийном) формирующего эксперимента была применена система методов, таких как: метод ситуативно-деятельностной ориентации; метод эмоционального стимулирования художественно-образовательной деятельности; метод эмоционально-нравственного интереса; создание ситуаций познавательной дискуссии, метод разностороннего информационного оперирования, метод адаптации научных знаний. Разработана и экспериментально проверена методика формирования умений организации самоподготовки будущих учителей музыки к педагогической практике на подготовительном, интериоризацийном, екстериоризацийном этапах эксперимента.

Ключевые слова: самоподготовка, будущие учителя музыки, педагогическая практика, поэтапная методика.

Yuan Yan. Methodology of organization of future music teachers' self-tuition to teaching practicum in the process of music education. -Manuscript.

Thesis for a degree of Candidate of Pedagogic Sciences in Specialty 13.00.02 – Theory and Methodology of Musical Education – National Pedagogical Dragomanov University. – City of Kyiv, 2016.

The problem of formation of skills of organization of future music teachers' self-tuition to the teaching practicum in the process of music education was considered in this thesis research. The state of the problem under the study was analyzed in the scientific literature, theory and practice of musical and pedagogical education; the concept of "self-tuition which is treated as a preventive work of the students to ensure the organization and success of musical and artistic interaction with the students in the process of the teaching practicum which is carried out on the instructions and with guidance of the teacher but without its direct involvement was clarified. The main characteristic of self-tuition is shown up in that the student is aware of his or her actions and subjects them to the goal which he or she singly defines.

Component structure, criteria, indicators and levels of formation of skills of organization of self-tuition to pedagogical practice of future music teachers were defined.

Methodology of forming of skills of organization of future music teachers' self-tuition to teaching practicum at the preparatory, interiorization, exteriorization stages of the experiment was developed and experimentally tested. The basic methods of realization of the set goal were defined according to the research findings.

Keywords: self-tuition, future music teachers, teaching practicum, phased methodology.